

Lapsiasiavaltuutetun toimintasuunnitelma vuodelle 2026 – talous ja lapsen oikeudet

Lapsiasiavaltuutetun tehtävät

Lapsiasiavaltuutettu varmistaa, että lasten asema ja oikeudet otetaan huomioon lainsäädännössä ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Valtuutettu arvioi, seuraa ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa ja tuo lasten oikeuksien näkökulmaa päätöksentekoon ja yhteiskunnalliseen keskusteluun. Lapsiasiavaltuutettu rakentaa lapsille hyvää ja oikeudenmukaista yhteiskuntaa yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Työn perustana on YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista (SopS 59–60/1991).

Lapsiasiavaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton valtion viranomainen, jota ohjaa laki lapsiasiavaltuutetusta (1221/2004) sekä valtioneuvoston asetus lapsiasiavaltuutetusta (274/2005). Valtuutettu toimii oikeusministeriön hallinnonalalla. Tätä toimintasuunnitelmaa laadittaessa lapsiasiavaltuutetun toimistossa työskentelee lapsiasiavaltuutetun lisäksi toistaiseksi voimassa olevassa virkasuhteessa hallinnollinen avustaja, erikoistutkija, kaksi juristia, ylitarkastaja ja viestintäasiantuntija. Kaikilla lapsiasiavaltuutetun toimiston työntekijöillä on tärkeä rooli lapsen oikeuksien edistämisessä.

Lapsiasiavaltuutettu laatii vuosittain toimintasuunnitelman ja antaa sen tiedoksi valtioneuvostolle (laki lapsiasiavaltuutetusta 3 § ja asetus lapsiasiavaltuutetusta 4 §). Tässä toimintasuunnitelmassa kuvataan ensin vuoden 2026 painopistealue, jonka laatimisessa on hyödynnetty Sitran tulevaisuusbarometrin tuloksia¹, etenkin nuorten vastauksia² ja megatrendityön tuloksia, kansallista lapsistrategiaa³ ja sen perustana toiminutta Lapsen aika -raporttia⁴, ministeriöiden kansliapäälliköiden Mahdollisuudet Suomelle 2023 -raporttia⁵, oikeusministeriön hallinnonalan toimintaympäristöanalyysiä sekä lapsiasiavaltuutetun toimistossa vuosien varrella tehtyjä havaintoja⁶.

¹ <https://www.sitra.fi/julkaisut/tulevaisuusbarometri-2025/#esipuhe-maailman-myllerryks-haastaa-suomalaisten-luottamusta-tulevaan>

² <https://www.sitra.fi/artikkelit/nuoret-ja-tulevaisuus-mita-barometrit-oikeastaan-kertovat/>

³ Kansallinen lapsistrategia: Komiteamietintö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-777-5>

⁴ Lapsen aika: Kohti kansallista lapsistrategiaa 2040. Valtioneuvoston julkaisuja 4/2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-698-0>

⁵ Damski, J., Husu-Kallio, J., Kivimäki, M., Lankinen, T., Lehikoinen, A., Luoma, R., Majanen, J., Niemi, V.-M., Pimiä, K., Pulkkinen, E., Salovaara, J., Timonen, P. & Haapajarvi, H. (2023). Mahdollisuudet Suomelle: Kansliapäälliköiden viestit hallitusvaihdokseen. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:4. <https://valtioneuvosto.fi/mahdollisuudet-suomelle-2023/#/>

⁶ <https://lapsiasia.fi/vuosikertomukset>

Lapsiasiavaltuutetun työ on tässä toimintasuunnitelmassa jaoteltu kolmeen kokonaisuuteen. Lapsiasiavaltuutettu 1. arvioi lapsen oikeuksien toteutumista; 2. seuraa, tuottaa ja välittää tietoa lapsen oikeuksista ja 3. verkostoi ja rakentaa yhteyksiä eri toimijoiden välille.

Lapsiasiavaltuutetun toimintatavat

Arvioi lapsen oikeuksien toteutumista

Lausunnot
Aloitteet ja kannanotot
Vuosikertomus
Eduskuntakertomus
Raportointi YK:n lapsen
oikeuksien komitealle

Seuraa, tuottaa ja välittää tietoa lapsen oikeuksista

Lapsibarometri
Nuoret neuvonantajat
Tutkimukset ja selvitykset
Lapsen oikeuksien komitean
yleiskommentit
Esitelmät ja luennot
Kansalaisyhteydenotot

Verkostoi ja rakentaa yhteyksiä eri toimijoiden välille

Lapsiasianeuvottelukunta
Sidosryhmäyhteistyö
Kansainvälinen yhteistyö
Lapsen oikeuksien kansallinen viestintä
Tapahtumat, tilaisuudet
ja vierailut

Toimintaympäristö vuonna 2026

Vuoteen 2026 siirrytään maailmanpoliittisesti ehkä edellisiäkin vuosia epävarmemmassa ajassa. Suomalaisten usko hyvään tulevaisuuteen on heikentynyt, vaikkakin nuoret ovat muita ikäryhmiä toiveikkaampia tulevaisuuden suhteen⁷. Geopoliittinen levottomuus on jatkunut. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on jatkunut kiivaana ja pakottanut ihmisiä edelleen maanpakoon. Syyskuussa 2025 Suomessa oli sisäministeriön arvion mukaan noin 46 000 sotaa paennutta ukrainalaista. Lähi-idässä ja Gazan kaistaleella on varovaistenkin arvioiden mukaan kuollut noin 10 000 ja loukkaantunut noin 40 000 lasta. Sudanissa on käynnissä maailman vakavin humanitaarinen kriisi, jonka uhreina on miljoonia lapsia. Uhkaavalla geopoliittisella tilanteella on vaikutusta paitsi konfliktialueiden lasten hyvinvointiin myös suomalaislasten arkeen.

Vaikka Venäjän hyökkäyssodan suorat vaikutukset Suomen talouteen ovat laantumassa, kun voimakas inflaatio on rauhoittunut ja ohjauskorot sekä energian hinta ovat laskeneet, Yhdysvaltojen poukkoileva talouspolitiikka on kylvänyt epävarmuutta koko maailmantalouteen. Suomessa taloudellista kasvua on turhaan odotettu ja valtiontalous on vahvasti alijäämäinen. Heikko taloustilanne heijastuu kotitalouksiin kasvavana työttömyytenä, ja moni perhe kokee taloutensa epävarmaksi. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaiset valtiontalouden vakauttamistoimet ovat kohdistuneet lapsiperheiden sosiaaliturvaan, ja vaikutukset ovat kasautuneet etenkin yksinhuoltajatalouksiin. Taloudellinen epävarmuus heijastuu lapsiperheiden hyvinvointiin monin tavoin, ja lapsiköyhyyden on arvioitu lisääntyvän 31 000 lapsella, jolloin köyhyydessä elävien lasten kokonaismäärä kasvaa noin 154 000:een.

Vuoteen 2026 siirryttäessä huoli lasten ja nuorten hyvinvoinnista jatkuu suurena. Mielenterveyden oireet ja häiriöt, niiden diagnoosien lisääntyminen ja lääkityksen yleistymisen ovat lisänneet palvelujen tarvetta ja herättäneet yhteiskunnallista keskustelua. Nuorten itsemurha- ja huumekuolemia ei ole saatu vähennettyä, ja tuoreissa sosiaali- ja terveysministeriön arvioinneissa todettiin vakavia puutteita etenkin lasten päihde- ja mielenterveyspalvelujen saralla. Samalla hyvinvointialueiden järjestäytyminen ja niihin kohdistuvat säästöpainheet ovat aiheuttaneet palvelujen ruuhkautumista ja kokemuksia

⁷ <https://www.sitra.fi/artikkelit/nuoret-ja-tulevaisuus-mita-barometrit-oikeastaan-kertovat/>

niiden riittämättömyydestä. Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö hakee edelleen muotoaan.

Toimintaympäristön ennakoimattomuus ja levottomuus vaikuttavat lapsiasiavaltuutetun työhön monin tavoin. Lapsiasiavaltuutettu on jo vuoden ajan toteuttanut uutta viisivuotisstrategiaansa. Strategian visio on arvostettu ja kestävä lapsuus. Se tarkoittaa, että suomalaisessa yhteiskunnassa lapsuutta arvostetaan tärkeänä elämänvaiheena ja että vähenevästä lapsiväestöstä pidetään huolta. Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin ja tutkittuun tietoon. Kuluvalla strategiakaudella syvennetään tutkimustiedon ja lasten näkemysten hyödyntämistä toimiston työssä sekä näiden välittämistä yhteiskunnassa.

Lapsiasiavaltuutettu on vahvistanut kansainvälistä yhteistyötä ja pitänyt tiivistä yhteyttä Euroopan ja Pohjoismaiden lapsiasiavaltuutettuihin. Suomen lapsiasiavaltuutettu on toiminut Euroopan lapsiasiavaltuutettujen verkoston ENOCin puheenjohtajana kaudella 2024–2025 ja jatkaa väistyvän puheenjohtajan tehtävässä kauden 2025–2026. Puheenjohtajuus on avannut mahdollisuuksia oppia kansainvälisistä kokemuksista ja tarjonnut tilaisuuksia jakaa osaamista yli rajojen myös Euroopan ulkopuolella. Suomen lapsiasiavaltuutettu on osallistunut aktiivisesti globaalin lapsiasiavaltuutettujen verkoston rakentamiseen ja tukenut Keski-Aasian lapsiasiavaltuutettuja yhteistyön vahvistamisessa yhdessä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyjin ja YK:n lastenjärjestö Unicefin kanssa.

Vaikea maailmanpoliittinen tilanne vaikuttaa myös lapsiasiavaltuutetun toiminnan suunnitteluun. Ihmisoikeustoimijoiden on parannettava valmiuksiaan vastata tuleviin kriiseihin, ja tämä on otettu vakavasti lapsiasiavaltuutetun toimistossa. Toimiston suunnitelmallista työtä on vahvistettu viisivuotisstrategian turvin ja samalla jatketaan jo aiemmin toteutettujen uudistusten implementointia. Viraston valmiuksia vastata erilaisista häiriötilanteista, kuten sähkökatkoista, informaatiovaikuttamisesta, elintarvikepulasta, ydinsäteilystä tai hyökkäyssodasta herääviin kysymyksiin pyritään lisäämään. Uuden oikeushallinnon erityisviranomaisten viraston työskentelyn myötä hallinnolliseen ja käytännön työhön on saatu aiempaa laajempaa tukea.

Samalla lapsen oikeuksien asioissa on käynnissä useita yhtäaikaista kansallisia kehittämissankkeita. Kansallinen lapsistrategiatyö, jonka tavoitteena on edistää lapsi- ja perhemyönteistä Suomea ja koordinoida lapsen oikeuksien toteutumista valtionhallinnossa,

on lapsiasiavaltuutetun tärkeä yhteistyörakenne. Lapsen oikeuksien kansallisen viestintästrategian arviointi ja uuden strategian laatiminen tulevat ajankohtaisiksi. Valtuutetun toiminnan tärkein sidosryhmärakenne eli lapsiasianeuvottelukunta on aloittanut työskentelynsä aiempaakin vahvempana. Lapsiasiavaltuutettu valmistautuu vuoden 2027 eduskuntavaalien vaikuttamistyöhön lapsipolitiikan näkökulmasta, ja tässä työssä YK:n lapsen oikeuksien komitean päätelmät ovat tärkeä kompassi.

Vuoden 2026 teema: Talous ja lapsen oikeudet

Talous on yksi inhimillisen toiminnan keskeinen määrittäjä, motivaattori ja rakenne, oli puhe sitten makro- tai mikrotaloudesta. Jokainen yksilö, yritys, yhdistys ja valtio on taloudellinen toimija ja monenlaisen taloudellisen toiminnan kohde. Talous koskettaa monella tasolla myös lapsia ja lapsuutta. Osa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisten oikeuksien toteuttamisesta edellyttää sopimusvaltioilta huomattavia taloudellisia panostuksia, ja lapsen syntymä aiheuttaa taloudellisia kustannuksia perheille. Silti talous ja lapsen oikeudet on vain harvoin varsinainen kiinnostuksen tai keskustelun kohde.

Lapsiasiavaltuutetun viisivuotisstrategian tavoitteena on arvostettu lapsuus. Suomalaisessa yhteiskunnassa lasten arvo ymmärretään ja tunnustetaan, mutta arvoa mitataan herkästi investointiajattelun kautta: lapset ovat tulevaisuuden maksavia ja tuottavia aikuisia. Lapsuutta eletään kuitenkin nykyhetkessä ja siihen panostetaan taloudellisia resursseja vallitsevan taloustilanteen ja arvomaailman puitteissa. Talouspoliittisissa päätöksissä eri ihmisryhmien tarpeita joudutaankin arvottamaan toisiaan vasten. Lapsibudjetoinnin perusteella vuonna 2025 valtion kokonaisbudjetti oli 89,2 mrd. € ja tästä kokonaisuudesta lasten palveluihin ja toimeentuloturvaan kohdistettiin noin 10,4 mrd. €. Ikääntyneiden palveluihin ja toimeentuloturvaan kului valtion budjetista noin 37 mrd. €. Alle 18-vuotiaita oli vuonna 2024 noin miljoona ja yli 64-vuotiaita noin 1,3 miljoonaa.

Hyvinvointiyhteiskunnan toimintalogiikka rakentuu taloudelliselle kasvulle, josta Suomessa ovat vastanneet etenkin perinteiset rakentamisen ja teollisuuden kaltaiset alat. Koska taloudellinen kasvu on edellytys hyvinvointiyhteiskunnan rakenteille, taloudellinen kasvu jyrää päätöksenteossa usein ekologisen kestävyys. Samalla lyhytnäköinen politiikka tuhoaa ympäristöä ja planetaarinen pahoinvointi uhkaa etenkin lasten ja vasta syntyvien sukupolvien elämää. Kriittinen ja kiireellisesti ratkaistava kysymys on, miten tasapainoilla taloudellisen kasvun, sosiaalisen hyvinvoinnin ja ekologisen kestävyys välillä.

Talouden teemaa täytyy tarkastella myös mikrotalouden näkökulmasta. Kotitalouksien lapsiin kohdistuvia kuluja on arvioitu viitebudjetin avulla ja todettu, että lapsen tarpeisiin kulutetaan tuhansia euroja vuodessa. Suomessa etenkin asuminen, energia, liikkuminen, tavarat, palvelut ja elintarvikkeet kahmaisevat suuren osan lapsiperheiden budjetista. Lapsiköyhyys lisääntyy, sosiaali- ja terveysministeriön tuoreen arvion mukaan 31 000 lapsella, jolloin köyhyyydessä asuvia lapsia tulee Suomessa olemaan 154 000.

Samalla osa lapsista vaurastuu. Moni lapsi tekee palkkatyötä, ja uudet teknologiat muodot tekevät ansainnan aiempaa helpommaksi. Osa lapsista osallistuu omin avuin tai huoltajiensa avulla sijoitustoimintaan, ja paraikaa valtiovarainministeriö selvittää, voisiko jokainen vastasyntynyt saada osakesäästötilin. Nuoret myös perustavat yrityksiä ennätystahtiin. Samalla kun vauraiden lasten määrä kasvaa, lisääntyvät myös riskit, sillä lasten asemaa nykyisessä työ- ja yrity maailmassa ei juurikaan ole tarkasteltu.

Lasten avulla luodaan merkittävää rahallista arvoa, sillä monet vanhemmat kustantavat lapsilleen kaiken tarvittavan leluista harrastuksiin – ja enemmänkin. Myös lapset itse ovat merkittävä kuluttajaryhmä, joka luo ja ylläpitää omaa kulutuskulttuuria. Lapsiin kohdistetaan monitasoista markkinointia. Kysyttävä on, millaiset ovat lapsen oikeudet kuluttajina ja markkinoinnin kohteena.

Vuoden kuluessa lapsiasiavaltuutettu tarkastelee taloutta niin oikeudellisena kuin yhteiskunnallisena kysymyksenä. Lapsiasiavaltuutettu järjestää Nuoret neuvonantajat -tapaamisia talouden teemasta eri puolilla Suomea sekä julkaisee Talous ja lapsen oikeudet -artikkelikokoelman. Tavoitteena on tavata eri sidosryhmiä talouden aiheesta sekä hyödyntää vuoden aikana kerättyä tietoa Suomen valmistautuessa vuonna 2027 pidettäviin eduskuntavaaleihin.

Lapsiasiavaltuutettu arvioi lapsen oikeuksien toteutumista

”Tehtävässään lapsiasiavaltuutetun tulee arvioida lapsen edun ja oikeuksien toteutumista, seurata lainsäädäntöä ja yhteiskunnallista päätöksentekoa sekä arvioida niiden vaikutuksia lasten hyvinvointiin. Lapsiasiavaltuutetun tulee aloittein, neuvoin ja ohjein kehittää yhteiskunnallista päätöksentekoa lasta koskevissa asioissa ja edistää lapsen edun toteutumista yhteiskunnassa.” (Laki lapsiasiavaltuutetusta 2 §.)

Lausunnot

Lausuntojen laatiminen keskeisimmistä hallituksen esityksistä, viranomaismuistioista ja -selvityksistä on olennainen osa valtuutetun arviointitehtävää. Toimisto seuraa hallituksen säädösvalmistelua ja lausuu tarvittaessa myös sellaisista hallituksen esityksistä, joista siltä ei ole pyydetty lausuntoa. Valtuutettu seuraa pyydettyjen ja annettujen lausuntojen määrää sekä panostaa lausuntojen laatuun ja tutkimusperustaisuuteen. Lausuntojen vaikuttavuutta arvioidaan seuraamalla niiden vaikutusta hallituksen esityksiin, valiokuntien mietintöihin ja eduskunnan päätöksiin.

Aloitteet ja kannanotot

Lapsiasiavaltuutettu seuraa lapsiin liittyvää päätöksentekoa, yhteiskunnallista keskustelua ja kansalaisyhteiskunnasta nousevia ilmiöitä. Valtuutetulla on tärkeä rooli lapsen oikeuksia koskevien epäkohtien havaitsemisessa ja esiin nostamisessa. Tarvittaessa lapsiasiavaltuutettu tekee eri tahoille aloitteita, joilla kiinnitetään toimijoiden huomiota lapsen oikeuksiin liittyviin epäkohtiin tai pyritään edistämään muutosta. Lapsiasiavaltuutettu tekee kannanottoja ajankohtaisista lapsia koskevista aiheista lasten hyvinvointiin ja oikeuksiin liittyen – tarvittaessa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Aloitteiden ja kannanottojen vaikuttavuutta arvioidaan seuraamalla aiheesta herännyttä yhteiskunnallista keskustelua mediaseurannan analytiikan avulla sekä arvioimalla toteutunutta muutosta esitetyissä asioissa.

Vuosikertomus ja toimintasuunnitelma

Lapsiasiavaltuutettu antaa vuosittain valtioneuvostolle kertomuksen toimialtaan. Vuosikertomus sisältää arvion lapsen oikeuksien toteutumisesta ja lasten hyvinvoinnin ja elinolojen kehityksestä sekä lainsäädännössä havaituista puutteista. Vuonna 2026

vuosikertomusta ei laadita sen perinteisessä muodossa, sillä julkaisussa on useita päällekkäisyyksiä helmikuussa 2026 julkaistavan eduskuntakertomuksen kanssa. Vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa (tämä asiakirja) kuvataan kunkin vuoden strategiset teemat ja niiden liittyminen eri hallinnonalojen toimintaan. Toimintasuunnitelma luovutetaan valtioneuvostolle.

Eduskuntakertomus

Lapsiasiavaltuutettu antaa kerran neljässä vuodessa eduskunnalle kertomuksen toimialaltaan. Eduskuntakertomus luovutetaan eduskunnalle helmikuussa 2026.

YK:n lapsen oikeuksien komitean päätelmät

YK:n lapsen oikeuksien komitea antoi kesäkuussa 2023 päätelmänsä Suomen valtiolle. Päätelmissä lapsiasiavaltuutetun YK:n lapsen oikeuksien komitealle esiin nostamat epäkohdat oli huomioitu kiitettävästi. Vuonna 2026 lapsiasiavaltuutettu edistää edelleen päätelmien tunnettuutta viestimällä niistä aktiivisesti ja hyödyntämällä niitä esimerkiksi lausunnoissaan, aloitteissaan ja kannanotoissaan. Eduskuntavaalit järjestetään huhtikuussa 2027, ja lapsiasiavaltuutettu tekee puolueille ehdotukset seuraavaa hallitusohjelmaa ja eduskuntatyöskentelyä varten ottaen huomioon komitean päätelmät.

Lapsiasiavaltuutettu seuraa, tuottaa ja välittää tietoa lapsen oikeuksista

”Tehtävässään lapsiasiavaltuutetun tulee seurata lasten ja nuorten elinolosuhteita. Lapsiasiavaltuutetun tulee aloittein, neuvoin ja ohjein kehittää yhteiskunnallista päätöksentekoa lasta koskevissa asioissa ja edistää lapsen edun toteutumista yhteiskunnassa. Lapsiasiavaltuutetun tulee pitää yhteyksiä lapsiin ja nuoriin ja välittää heiltä saamaansa tietoa päätöksentekoon sekä välittää lapsia koskevaa tietoa lapsille, lasten parissa työskenteleville, viranomaisille sekä muulle väestölle.” (Laki lapsiasiavaltuutetusta 2 §.)

Yhteiskunnallisen keskustelun seuraaminen ja siihen osallistuminen

Lapsiasiavaltuutettu seuraa lapsiin ja nuoriin liittyvää yhteiskunnallista keskustelua ja kansalaisyhteiskunnasta nousevia ilmiöitä. Seurantatehtävässä hyödynnetään monipuolisesti mediaa, sidosryhmäyhteistyötä, kansalaisten yhteydenottoja sekä lasten ja nuorten kanssa käytäviä keskusteluja. Lapsiasiavaltuutetulla on oikeus saada muilta viranomaisilta maksutta tehtäviensä hoidon kannalta tarpeellisia tietoja, jollei salassapitosäännöksistä muuta johdu. Lapsiasiavaltuutettu seuraa myös valtuutetun omasta toiminnasta käytävää yhteiskunnallista keskustelua ja työn tunnettuutta.

Viestintä lapsiasiavaltuutetun toiminnassa

Lapsiasiavaltuutetun lakisääteisten tehtävien onnistumisessa viestinnällä on vahva rooli. Viestintäasiantuntijan tehtävänä on viestinnän lyhyen ja pitkän aikavälin suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi, lapsen oikeuksien viestinnän edistäminen sekä toimiston viestinnällisen osaamisen vahvistaminen. Viestintäasiantuntija ylläpitää verkostoja erillisvaltuutettujen, oikeushallinnon, lapsioikeustoimijoiden, Pohjoismaiden ja Euroopan lapsiasiavaltuutettujen ja muiden sidosryhmien viestinnän kanssa.

Vuoden 2026 aikana saatetaan päätökseen lapsen oikeuksien kansallinen viestintästrategia, joka tuo yhteen kymmeniä lapsen oikeuksien valtionhallinnon ja kolmannen sektorin toimijoita. Toimiston strategiatyön yhteydessä vuonna 2024 laadittua lapsiasiavaltuutetun toimiston viestintästrategiaa toteutetaan käytännössä. Kansallista lapsen oikeuksien viestintäverkostoa ohjaa lapsiasiavaltuutettu ja koordinoi Lastensuojelun Keskusliitto. Kansallinen viestintä huomioidaan myös osana kansallisen lapsistrategian toimeenpanoa.

Lapsiasiavaltuutettu on aktiivinen osallistuja lapsen oikeuksien viikon kampanjassa, tapahtumissa ja tilaisuuksissa.

Lapsibarometri

Lapsibarometri on lapsiasiavaltuutetun keskeinen työkalu pienten lasten kokemusten kartoittamiseksi. Se perustuu kuusi- ja seitsemänvuotiaiden lasten haastattelututkimukseen ja on lajissaan ainutkertainen koko maailmassa. Viisi kertaa toteutetussa Lapsibarometrissa on selvitetty lasten kokemuksia luottamuksesta (2016), tarkasteltu vapaa-aikaa ja testattu samalla kahta metodia – puhelin- ja käyntihaastattelua (2018), tutkittu lasten käsityksiä hyvästä elämästä (2020), lasten näkemyksiä turvallisuudesta (2022) ja lasten kokemuksia esikoulusta (2025). Vuonna 2026 aloitetaan seuraavan, vuonna 2028 julkaistavan Lapsibarometrin suunnittelu.

Nuoret neuvonantajat

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on pitää yhteyttä lapsiin ja nuoriin ja välittää heidän ajatuksiaan esimerkiksi päätöksentekijöille ja lasten parissa työskenteleville. Tätä tehtävää lapsiasiavaltuutettu toteuttaa Nuoret neuvonantajat -toiminnan avulla. Nuoret neuvonantajat -toiminnan sisältöjä hyödynnetään toimiston julkaisuissa, lausunnoissa, kannanotoissa, aloitteissa ja selvityksissä. Nuoret neuvonantajat toimivat kolmella tavalla: Nuone-teematapaamiset ovat yleensä tietyn teeman ympärille rakennettuja lapsiryhmien tapaamisia. Tapaamisten teemat liittyvät pääsääntöisesti lapsiasiavaltuutetun vuoden strategiseen painopistealueeseen. Nuone-tiimit ovat useamman kerran tavattavia lapsiryhmiä, joiden kanssa keskustellaan niistä asioista, joita lapset itse nostavat esille. Säännöllisesti tavattaviin Nuone-tiimeihin osallistuu erityisesti haavoittuvassa asemassa tai muutoin muihin lapsiin nähden erityisessä asemassa olevia lapsia. Nuone-vierailut ovat yksittäisiä lapsiryhmien tapaamisia, joissa keskustellaan sellaisista asioista, jotka ovat ajankohtaisia lapsille juuri sillä hetkellä.

Talouteen liittyen järjestetään talvella 2025–26 lasten ja nuorten teematapaamisia. Tarvittaessa voidaan järjestää tapaamisia myös yksittäisistä ajankohtaisista tai muuten tärkeiksi havaituista aiheista. Vuonna 2026 toteutetaan Nuone-tiimi maahanmuuttajataustaisen lapsiryhmän kanssa. Nuoret neuvonantajat -toiminnan yhteenveto julkaistaan osana eduskuntakertomusta vuonna 2026.

Tutkimukset ja selvitykset

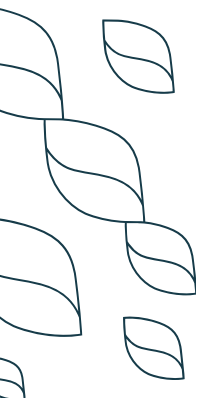
Lapsiasiavaltuutettu julkaisee tutkimuspainotteisia selvityksiä vuoden teemaan ja muihin tarpeellisiin aiheisiin liittyen. Selvitykset kokoavat yhteen lapsia koskevaa tutkimustietoa tiettyihin teemoihin liittyen, tuottavat uutta tietoa lasten näkökulmasta ja toimivat siten lasten hyvinvoinnin seurantavälineenä. Selvityksissä voidaan syventää tietoa jostakin ilmiöstä tai epäkohdasta lasten tai nuorten elämässä. Olennaista on tuoda esille lasten ja nuorten kokemuksia tai mielipiteitä jostakin sellaisesta asiasta tai ilmiöstä, josta ei ole riittävästi aiempaa tutkimusta. Selvitys voi samalla antaa sysäyksen laajemman tutkimuksen toteuttamiselle, mikäli sellainen todetaan tarpeelliseksi. Selvityksiä toteutetaan itse ja yhteistyössä sidosryhmien ja tutkijoiden kanssa. Vuonna 2026 julkaistaan artikkelikokoelma taloudesta ja lapsen oikeuksista. Taloutta eri tasoilta valottavaan teokseen on kutsuttu kirjoittajiksi alan tutkijoita ja asiantuntijoita.

Lapsen oikeuksien komitean yleiskommentit

Lapsiasiavaltuutettu on suomentanut YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentteja. Yleiskommentit tarkastelevat ja syventävät lapsen oikeuksien sopimuksen määräyksiä ja antavat täytäntöönpano-ohjeita. Tietoa yleiskommenttien sisällöistä välitetään sidosryhmille ja laajalle yleisölle. Käännöstoiminnan vaikuttavuutta edistetään viittaamalla yleiskommenttien olemassaoloon ja sisältöön lausunnoissa, aloitteissa, kannanotoissa ja eri tilaisuuksissa sekä seuraamalla niiden esiintyvyyttä päätöksenteossa ja yhteiskunnallisessa keskustelussa sekä viestimällä yleiskommenteista lapsiasiavaltuutetun viestintäkanavissa. Vuonna 2026 YK:n lapsen oikeuksien komitea julkaisee yleiskommentin lasten oikeussuojasta ja tehokkaista oikeussuojakeinoista.

Esitelmät ja luennot

Lapsiasiavaltuutetun lakisääteisenä tehtävänä on neuvoin ja ohjein kehittää yhteiskunnallista päätöksentekoa ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista yhteiskunnassa. Lapsiasiavaltuutettua kutsutaan usein puhujaksi erilaisiin tilaisuuksiin. Tilaisuuksien painoarvoa harkitaan tarkasti, ja tilaisuuksissa pidettävien puheenvuorojen yhteydessä vaalitaan koulutuksellista näkökulmaa. Jokaisen puheenvuoron yhteydessä välitetään tietoa lapsen oikeuksista, lasten näkemyksistä, YK:n lapsen oikeuksien komitean työstä ja esimerkiksi yleiskommenttien sisällöistä, lasten hyvinvoinnin tilasta ja annetaan ajatuksia olosuhteiden korjaamiseen. Esityksistä laaditaan kirjoitetut puheet ja/tai diat, jotka

tallennetaan jatkokäyttöä varten. Lapsiasiavaltuutettu on lisäksi ollut aktiivinen lapsen oikeuksien eOppiva-koulutuskokonaisuuden suunnittelussa, jota kansallinen lapsistrategia toteuttaa osana perustehtäviään. Esitelmien ja luentojen vaikuttavuutta arvioidaan saadun palautteen perusteella.

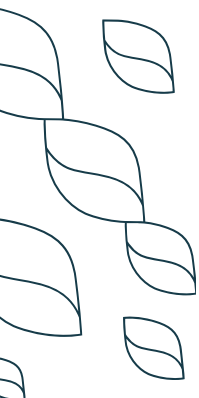
Lasten hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit

Lapsiasiavaltuutetun toimisto on aiemmin ollut aktiivisesti kehittämässä lasten hyvinvoinnin kansallisia indikaattoreita, joita on kerätty Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämään tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanetiin. Erilaisia indikaattoreita löytyy myös Tilastokeskuksesta ja erillisvirastojen sivuilta. Indikaattoreita hyödynnetään toimiston työssä, lausunnoissa, kannanotoissa, aloitteissa, esityksissä, koulutuksessa ja selvityksissä. Lisäksi eri koulutustilaisuuksissa ja vierailuilla tuodaan esille lapsia ja nuoria koskevaa tutkimustietoa ja sitä, mistä tutkimustietoa saa. Toimistossa seurataan aktiivisesti ajankohtaista lapsia ja nuoria koskevaa tutkimusta. Lapsiasiavaltuutettu jatkaa indikaattoreiden kehittämistyötä yhdessä kansallisen lapsistrategian, Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö Itlan, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Tilastokeskuksen kanssa.

Kansalaisyhteydenotot

Lapsiasiavaltuutettu saa vuosittain 400–700 yhteydenottoa kansalaisilta ja lasten kanssa työskenteleviltä ammattilaisilta monista lapsia koskettavista asioista. Lapsiasiavaltuutetulla ei lain mukaan ole toimivaltaa ottaa kantaa yksittäisten lasten ja perheiden asioihin tai puuttua muiden viranomaisten toimintaan yksittäisasioissa. Hallintolain mukaisesti lapsiasiavaltuutetun toimisto tarvittaessa ohjaa yhteydenottajat toimivaltaisen viranomaistahon puoleen.

Kansalaisyhteydenottoja hyödynnetään vaikuttamistyössä, sillä tieto lasten ja nuorten maailmassa olevista ajankohtaisista ilmiöistä on lapsiasiavaltuutetulle arvokasta. Toimisto tilastoi kansalaisyhteydenotot yleisellä tasolla ja hyödyntää näistä saatavia näkökulmia omassa työssään sekä viranomaisyhteistyössä. Vuonna 2026 jatketaan puhelinaikaa sekä kehitetään verkkosivujen kansalaisille ja sidosryhmille suunnattuja osioita edelleen.

Lapsiasiavaltuutettu verkostoi ja rakentaa yhteyksiä eri toimijoiden välille

”Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on kehittää yhteistyömuotoja eri toimijoiden välille” (Laki lapsiasiavaltuutetusta 2 §).

Lapsiasianeuvottelukunta

Lapsiasianeuvottelukunnasta säädetään lapsiasiavaltuutetusta annetussa laissa (1221/2014) ja sitä koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (274/2005). Lain 4 §:n mukaan neuvottelukunnan tehtävänä on toimia lapsiasiavaltuutetun apuna lasten aseman ja oikeuksien sekä niitä koskevien viranomaisten yhteistyön edistämistä varten. Asetuksen 5 §:n mukaan valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan lapsiasiavaltuutetun ehdotuksesta enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään 14 muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen.

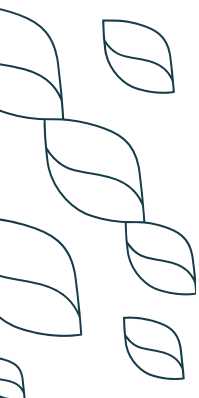
Vuonna 2026 neuvottelukunta jatkaa hyvin käynnistynyttä toimintaansa 14 varsinaisen jäsenen, 14 varajäsenen ja seitsemän asiantuntijajäsenen voimin. Neuvottelukunnan varapuheenjohtajana toimii kansallisen lapsistrategien erityisasiantuntija.

Lapsiasianeuvottelukunta kokoontuu tavallisesti neljä kertaa vuodessa.

Lapsiasianeuvottelukunnan yhteyteen on perustettu kymmenjäseninen lapsitutkimuksen työryhmä.

Sidosryhmätyö

Lapsiasiavaltuutetun sidosryhmiin kuuluvat muut viranomaiset, kunnat, hyvinvointialueet, tutkijat, järjestöt, uskonnolliset yhteisöt, yritykset sekä muut lapsipolitiikan toimijat ja alan asiantuntijat. Lapsiasiavaltuutettu tekee yhteistyötä sidosryhmien kanssa heitä tapaamalla ja erilaisiin tilaisuuksiin osallistumalla. Myös pitkäjänteinen osallistuminen erilaisiin strategisesti merkittäviin komiteoihin, työryhmiin ja ohjausryhmiin on tärkeä osa lapsiasiavaltuutetun toimiston työtä. Vuonna 2026 vahvistetaan edelleen yhteistyötä erityisesti kansallisten toimijoiden, kuten erillisvaltuutettujen, kansallisen lapsistrategian ja Itlan kanssa.

Kansainväliset yhteydet

Lapsiasiavaltuutettu tekee kansainvälistä yhteistyötä lapsen oikeuksien edistämiseksi. Lapsiasiavaltuutettu on vuonna 2026 eurooppalaisen lapsiasiavaltuutettujen verkoston European Network of Ombudspersons for Children (ENOC) väistynä puheenjohtaja. Verkoston konferenssi ja vuosikokous järjestetään syyskuussa 2026 Espanjan Katalonian valtuutetun toimiston toimesta. Vuoden 2026 toiminnan teemana ovat HBTQIA+-lasten oikeudet.

Vuonna 2026 jatketaan pohjoismaista yhteistyötä Ahvenanmaan, Färsaarten, Grönlannin, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan lapsiasiavaltuutettujen kanssa. Lapsiasiavaltuutettu pyrkii aktiivisesti edistämään lapsiasiavaltuutettujen globaalin verkoston rakentumista ja tukee kutsuttaessa myös Keski-Aasian lapsiasiavaltuutettujen työtä.

Vuonna 2026 lapsiasiavaltuutetun toimisto seuraa YK:n lapsen oikeuksien komitean työtä, kääntää sen julkaisemat yleiskommentit suomeksi sekä osallistuu komitean järjestämiin ajankohtaispäiviin. Lapsiasiavaltuutetun toimisto seuraa lisäksi Euroopan komission lapsitakuutyötä.

Lapsen oikeuksien viikko

Lapsen oikeuksien sopimus hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa 20.11.1989, ja ajankohta on vakiintunut lapsen oikeuksista muistuttavien tilaisuuksien ja tapahtumien teemaviikoksi sekä kansalliseksi vakiintuneeksi liputuspäiväksi. Lapsiasiavaltuutettu osallistuu viikon tapahtumiin yhteistyössä eri toimijoiden kanssa ja toteuttaa lapsen oikeuksien viikon viestintää lapsen oikeuksien kansallisen viestintäverkoston kanssa. Lapset mukaan töihin -päivä järjestetään vuosittain lapsen oikeuksien viikon perjantaina.

Vierailut

Lapsiasiavaltuutettu vierailee kutsusta kunnissa, hyvinvointialueilla, kouluissa, varhaiskasvatusyksiköissä, oppilaitoksissa ja muissa organisaatioissa kohdatakseen ammattilaisia sekä mahdollisuuksien mukaan lapsia ja nuoria heidän arjessaan. Vierailujen yhteydessä kerrotaan lapsen oikeuksista, kerätään tietoa lasten kokemuksista ja mielipiteistä sekä havaintoja ammattilaisten tai vanhempien näkemyksistä, joita voidaan hyödyntää toimiston lakisääteisessä työssä kuten lausunnoissa, aloitteissa, kannanotoissa ja selvityksissä. Lapsiasiavaltuutetun vierailut eivät ole tarkastus- tai valvontakäyntejä.

Lapsiasiavaltuutettu huolehtii henkilöstön hyvinvoinnista

Henkilöstö

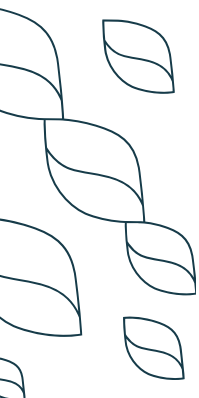
Lapsiasiavaltuutetun toimistossa työskentelee lapsiasiavaltuutetun lisäksi erikoistutkija, hallinnollinen avustaja, kaksi juristia, viestintäasiantuntija ja ylitarkastaja eli yhteensä seitsemän henkilötyövuotta. Toimisto pyrkii tarjoamaan vuosittain harjoittelupaikan 1–2 korkeakouluharjoittelijalle.

Henkilöstön hyvinvointi

Lapsiasiavaltuutetun toimistossa on voimassa työsuojeluohjelma ja toimistoon on nimetty työsuojeluvaltuutettu. Lisäksi toimistossa on laadittu toimintaohjeet häirinnän ja epäasiallisen käyttäytymisen varalle, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma sekä kriisiviestintäsuunnitelma. Vuonna 2026 toimistolle laaditaan valmiussuunnitelma.

Viisivuotisstrategiassa tavoitteena on, että lapsiasiavaltuutetun toimistossa osaamisen kehittäminen on jatkuvaa, työtehtävät ovat selkeitä ja motivoivia, johtaminen on kannustavaa ja tukee työntekijöitä, työhyvinvointiin panostetaan ja työyhteisö on turvallinen ja kannustava.

Tavoitteiden saavuttamiseksi jatketaan tarvittaessa työnohjausta, vahvistetaan yhteisöllisyyttä ja keskinäistä luottamusta sekä luodaan yhdessä virkistäytymisen ja yhteisöllisyyden vahvistamisen tapoja. Jokaisen työntekijän annetaan vaikuttaa työnsä sisältöihin ja yhteisiin asioihin. Toimistossa edistetään joustavasti työn ja perhe-elämän yhteensovittamista. Työntekijöiden osaamista vahvistetaan jakamalla tietotaitoa sisäisesti ja ulkoisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Lisäksi tuetaan jatkuvaa oppimista ja kannustetaan lisäkoulutukseen erilliskorvauksen avulla. Henkilöstön hyvinvointia ja johdon onnistumista seurataan HenkilöstöBaro- ja tarvittaessa CAF-kyselyn avulla, ja lisäksi kannustetaan jatkuvaan vuoropuheluun esimiehen kanssa. Toimistossa hyödynnetään työterveyshuollon palveluja. Lapsiasiavaltuutetun toimisto sijaitsee Jyväskylässä osoitteessa Vapaudenkatu 58 A ja Helsingissä osoitteessa Ratapihantie 9.

Talous

Palkat eli henkilöstökulut + sotu 561 000 €

Muut toimintamenot 155 000 €

Vuokrat 49 000 €

Yhteensä 765 000 €

Jyväskylässä 1.10.2025

Elina Pekkarinen
Lapsiasiavaltuutettu

Mari Laitinen
Hallinnollinen avustaja

